

กิจกรรมและผลลัพธ์การดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาโรคเบื้องต้น
ของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

เวหา เกษมสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

กิจกรรมและผลลัพธ์การดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
 ACTIVITIES AND OUTCOMES OF PRIMARY MEDICAL CARE BY A COMMUNITY NURSE
 PRACTITIONER

เวหาเกษมสุข 5136682 RACN/M

พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : นพวรรณ เป็ยซ้อ, Ph.D. (Nursing), สุจินดา จารุพัฒน์ มารู้อ, Ph.D.
 (Life Science and Human Technology)

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงผลลัพธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูงและพยาบาลเวชปฏิบัติในระบบสุขภาพของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กิจกรรมและผลลัพธ์ของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนด้านการรักษาโรคเบื้องต้น ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ภาวะสุขภาพหลังได้รับบริการ และค่าใช้จ่ายของผู้รับบริการ กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนที่มีผลงานเป็นเลิศ 1 คน และผู้รับบริการจำนวน 200 คน ที่มารับบริการจากพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิแห่งหนึ่งในจังหวัดหนองบัวลำภู เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม การทบทวนเวชระเบียน และการสังเกตกิจกรรมการปฏิบัติงานของพยาบาลพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย และสรุปประเด็นจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.5) เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 40.68 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร อาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสถานบริการสุขภาพฯ มาตรวจด้วยปัญหาระบบทางเดินหายใจมากที่สุด รองลงมาคือระบบทางเดินอาหาร ใช้เวลาเฉลี่ยในการตรวจรักษา 8.28 นาที (ค่าพิสัย 6-10 นาที) โดยมีกิจกรรมดังนี้ ผู้รับบริการติดต่อเจ้าหน้าที่แล้วค้นเพิ่มประวัติครอบครัวของตนเอง ภายหลังการกล่าวทักทาย พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนทำการซักประวัติ และตรวจร่างกาย โดยผู้รับบริการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 97.0) ได้รับการตรวจร่างกายและทุกคนได้รับการประเมินสัญญาณชีพ วินิจฉัยแยกโรคและให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่ตรวจพบ เกือบทั้งหมดได้รับการสอนสุขศึกษา (ร้อยละ 98.5) มีโอกาสในการสอบถามปัญหาสุขภาพหรือวิธีการปฏิบัติตัว (มากกว่าร้อยละ 97.5) ได้รับยา (ร้อยละ 99.5) และคำแนะนำการใช้ยา (ร้อยละ 97.0) โดยพบว่ายาที่มีการใช้มากที่สุดเป็นยาชนิดรับประทานในกลุ่มยาแก้ปวด/ลดไข้ คือพาราเซตามอล คิดเป็นร้อยละ 60.0 และยาคือ วิตามินบี 1-6-12 คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของผู้รับบริการทั้งหมด เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.5) ได้รับการทำหัตถการ โดยเป็นการฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อมากที่สุด ผู้ที่ได้รับการนัดหมายเพื่อตรวจติดตามคิดเป็นร้อยละ 2.5 ในขณะที่ร้อยละ 3.5 ได้รับการส่งต่อ สำหรับความพึงพอใจ ผู้รับบริการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.0) มีความพึงพอใจในระดับดี การติดตามผลการรักษาพบว่า ร้อยละ 73 หายหรือมีอาการเป็นปกติ และร้อยละ 27 มีอาการดีขึ้น ความคาดหวังในการมารับบริการครั้งต่อไปพบว่า ร้อยละ 99.5 จะมาใช้บริการอีก ในด้านค่าใช้จ่ายของผู้รับบริการคิดเป็นค่าเดินทางเฉลี่ย 12.20 บาทต่อคนต่อเที่ยวและค่ายาเฉลี่ย 24.57 บาทต่อคนต่อครั้ง

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมในด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการ ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมและพัฒนาระบบบริการด้านการรักษาโรคเบื้องต้นให้มีประสิทธิภาพและมีผลลัพธ์ที่ดี

คำสำคัญ: การรักษาโรคเบื้องต้น / ผลลัพธ์ / พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

ACTIVITIES AND OUTCOMES OF PRIMARY MEDICAL CARE BY A COMMUNITY NURSE PRACTITIONER

WEHA KASEMSUK 5136682 RACN/M

M.N.S. (COMMUNITY HEALTH NURSE PRACTITIONER)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: NOPPAWAN PIASEU, Ph.D. (Nursing),
SUCHINDA JARUPAT MARUO, Ph.D. (Life Science and Human Technology)**ABSTRACT**

This outcome research aimed to describe activities and outcomes of primary medical care by a community nurse practitioner including patient satisfaction, health condition after receiving care, and medical care expenses. The sample consisted of one community nurse practitioner who was awarded for Best Practice and 200 service users who sought healthcare services at a primary care setting in Nongbualumpu Province, Thailand. Data were collected by using questionnaires, reviews of medical records, and observation of primary medical care provided by the community nurse practitioner. Quantitative data were analyzed by using descriptive statistics, and content analysis was employed to analyze qualitative data.

The findings showed that most of the subjects (76.5%) were female, with the mean age of 40.68 years. They were farmers and resided in the area under the responsibility of the healthcare setting. Most of them sought treatment for their respiratory problems, followed by problems of the gastro-intestinal system. The duration of primary medical care was 8.28 minutes on average, ranging from six to ten minutes. The activities performed by the community nurse practitioner included processes after the service users retrieved their own medical records. They met with the community nurse practitioner who greeted them, interviewed them to take their history and gave a physical examination. Almost all of the service users (97%) received a physical examination, and all of them were assessed for vital signs, differential diagnosis, and provided information on their health problems. Almost all of them received health education (98.5%), had an opportunity to ask about health problems or self-care practices (97.5%), received prescribed medications (99.5%), and advice on medication use (97%). It was found that the most frequently prescribed medication was analgesics and antipyretic such as paracetamol (60%), while an intramuscular injection of vitamins B 1-6-12 was used most often in 11.5% of all service users. Moreover, almost half (48.5%) received a medical procedure, with intramuscular injections used most often. In addition, 2.5% of the subjects had an appointment with the community nurse practitioner for follow-up diagnosis whereas, 3.5% were referred to a hospital. With regard to satisfaction, nearly all service users (98%) had a good level of satisfaction. A follow-up showed that 73% were completely recovered or had normal symptoms, while 27% had improved symptoms. Regarding expectations about the next service, almost all of them (99.5%) indicated that they would return to the healthcare setting to use services again. Finally, the average expense on transportation were 12.20 baht/ person/trip and medical expenses were 24.57 baht /person/visit, respectively.

The findings revealed that activities of primary medical care services of the community nurse practitioner resulted in good outcomes for service users. It is recommended that support should be offered to the community nurse practitioner to enable her to continue her practices. The primary medical care service provision system should also be developed to increase its efficiency and effectiveness and to ensure desirable outcomes.

KEY WORDS: PRIMARY MEDICAL CARE / OUTCOMES / COMMUNITY NURSE PRACTITIONER

147 pages